

UDVARHELYI HIRADÓ.

KÖZMIVELŐDÉSI, KÖZGAZDASÁGI ÉS KÖZEGÉSZSÉGÜGYI HETILAP.

Előfizetési díj

vidékre postán, vagy helyben házhoz hordva:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 frt.
Negyedévre	1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.	

Megjelenik minden szombaton este.

Hirdetménydíj:

Háromszor hasábozott 15 garmondsor, vagy ennek helye 1 frt.
Bélyegdíj minden beiktatásnál 30 kr.

A szerkesztő lakása:

Botos-utca, ref. tanári lak, emeleti lakosztály.

Kiadóhivatal:

Becsek Dániel könyvnyomdája.

Előfizetési felhívás.

Az „UDVARHELYI HIRADÓ“ tartózkodván a politikától, leginkább a közmívelődés, közgazdaság és közegészség térein mozog.

Előfizetési ára:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 „
Negyedévre	1 „

Teljes számú példányokkal még szolgálhatunk.

Az előfizetési pénz alólirtak akármelyikéhez utasítható.

Székely-Udvarhely, 1877. febr. 1.

SZAKÁCS MÓZES, **BECSEK DÁNIEL,**
laptulajdonos és felelős szerkesztő. kiadó.

Nyílt levél az „Udvarhelyi Híradó“ szerkesztőjéhez.

Fogadja szerencse-kívánatom azon hazafias eszméért, mely önt vezette, midőn lapját létesítette. Minden ország és vidék szellemi és anyagi szegénysége jele, hol keveset olvasnak. Haladás korszakát éljük, haladnunk kell minden irányban, ha meg akarunk élni; megállnunk nem lehet; a világ folyama rohanó hegyi zuhatag, mely mindent elragad és temet, mi vele nem uszik.

Hasztalan dolgozunk kétszeres erőmegfeszítéssel, ha munkánk nem párosul józan értelemmel; ezen értelmi haladást fejteni mulhatatlanul szükséges, főként a közgazdasági téren. Politikából meg nem élünk; az uralko-

dók is megéheznek, ha az ekevasak elrozsdásodnak. Egy kevés politizálás is nem árt, sőt hasznos nekünk földmiveseknek a világ állásáról némi áttekintéssel bírni, hanem annál veszélyesebb vidéki politikát űzni, mely rendszeren személyeskedéssé fajul, megzavarja a belkormányzatot, megmetyéjezi a társadalmi életet, lehetetlenné teszi a szivélyes összeműködést, pedig egyesülés nélkül nagyobb haladás nem lehet. Egyesülésünkre közre van szükség, melyben eszméinket megvitathatjuk sine ira et odio, megvitatta az életrealót, hasznost kiválasztva, annak létesülését eszközöljük.

Ilyen irányu lapnak létezését óhajtom Udvarhelyen és úgy látom, hogy a tisztelt szerkesztő ur ez irányt tűzte elvül ki; fogadja szíves üdvözetem és ha némelykor egy-egy eszmémet lapjában közölni akarnám, kérem annak tért adni és; egyszersmind gazdátársaimat felkérem a gazdasági téreni nézeteik nyilvánvaló tételére.*

Tarcsafalva, 1877. január 25.

Pálffy Dénes.

KÖZMIVELŐDÉS.

Utasítás a népkönyvtárak alapítása, szervezése s kezelése tárgyában.

I. Általános elvek.

1. A népkönyvtárak felállítása a népoktatási tanintézetekkel szerves összeköttetésben történjék,

* Részemről a szolgálat kedves kötelesség. Szerk.

És im, amidőn tovatűnt a homály,
Egy „rózsabokor“ fakodott fel e táj
Bérces vadonának ölén is. —
Egy „rózsabokor“* — fenyűlombok alatt...
Virulva, üdén kele mégis;
Fölfogta a fényt, a meleg sugarat,
Mely űzte a századok éji homályát — —
Föl, égnek emelte nemes koronáját!

S a tő, amely háromszáz év előtt
Plántáltatott emitt, s életre költ
Vadon tövén az ősi Hargitának:
Lőn első sarja gazdag éltű fának!...
De ah, az első század évsorán
Mily sorsban élt e bús, rideg tanyán
A zsenge galyak ifju rózsatóje!
Számára nincs védő, meleg kebel;
Nincs ápoló, ki hűn karolja fel, —
Oltalmazó: hogy vész ne dulja, törje...
Száz év alatt a fenyves ős honába'
Mit szenvedett a rengeteg virága!

De végre mult a hosszú, téli század:
Midőn a bús magány felett az égnek
Kegyés, vidám mosolya szerteáradt,
S a rózsatóben újra élet ébredt.

Az éltető, a kegyesugárt az ég
Ama dicső napból küldötte, mely

* Az udvarhelyi collegium cimere.

Szerk.

mintegy az iskolai könyvtárak fejleményeként s kezelésével lehetőleg a községi népoktatási tanintézetnél működő tanító bizassék meg.

2. A népkönyvtárakat népszerű tudományos előadásokkal keli kapcsolatba hozni s általában lehetőleg igyekezni kell azon, hogy ezek a község összes szellemi s társadalmi működésének központjával szolgáljanak. Külön népszerű előadásokat rendező egyesületek s bármely más társadalmi és tudományos társulatok alakítása külön a népkönyvtárhoz csak nagyobb községekben tanácsolható, még a külön olvasó-helyiségek kibérlése is azon időre halasztandó, midőn a népkönyvtárak eszméje már gyökeret vert.

3. A népkönyvtárak alkotásánál a felekezeti s politikai pártkülönbség szigorúan kerültessek, különösen oly irányban, hogy abból ellentétek származzanak; ellenben nagy súlyt kell fektetni bennök a nemzeti érzelm fejlesztésére, a polgári kötelességérzet ápolására s e célból minden hazaelles vagy erkölcsrontó irány szigorúan elkerülendő.

4. A népkönyvtárak szorosabb értelemben véve tisztán csak az elemi népiskolát végzett felnőtt egyének számára állítandók, s így a népkönyvtárak alakítása alkalmával sem a tanuló-ifjúság, sem az ugynevezett értelmiség, sem pedig a magasabb oktatásban részesült ifjúság igényei nem veendő tekintetbe. A nép foglalkozásmódjának megfelelőleg népesebb s műveltebb városokban az iparos- s kereskedő-osztály számára a földmívelőkétől külön népkönyvtár is alakítható kivételesen s ha a földmívelők már eléggé megszilárdult.

5. A népkönyvtárak szervezésénél s vezetésénél a népnek mindenkor kellő működési tért

Hazánk egén oly fényesen ragyog!
— A Bethlenek magas családja még
Ma él és nyolc század fölött emel
Dicskoronát! — Emléki oly nagyok!

Pillantsatok történet-lapjainkra:
Ott áll nevük, miként szövétnek, égvén. —
Ott álltak ők viharos napjainkba'
Győzelmesen, dicső csatáknak élén!...

S te, lelkes székely nép! téged' kivált:
E névhez kegyelet és hála kötnek. —
Ki állított e helyen iskolát:
Világítótornyul sötét köröndnek?!

— Őrizd kegyelettel örökre nevét kebeledben,
Hű, szent kegyelettel a nagy, ama Bethleni Bethlen
Jánosnak — Erdély magas érdemű Tacitusának —:
Ki templomot építette itt is a szent tudománynak!

Dicső Kertész! ki a vadon virágát
Nemes talajba buzgón ültetted át;
S belőle itt „Rózsás Kertet“ nyitottál,
— Midőn a trivialis iskolát
„Gymnasium“-má változtattad át —:
Műved dicsőbb a néma oszlopoknál!

Ki boldogította — minket pártolál:
Oltárod, Jótevő! szívünkben áll.
Neved' e nép örökre irta be
A kegyelet, a hála könyvibe.

TÁRCA.

Mutatvány

a következő című könyvből:

Kétszázados ünnepi emlékkönyv. Kiadta a székelyudvarhelyi ev.ref.kollegium elöljárósága. 1873.

Tanodánk kétszázados ünnepén.

Irta és elmondta: Székely Miklós, másodéves bölcsész.
1873. május 22.

Elvégre kelt hazánkban is a hajnal,
Mely áttöré derengő égi fénynyel
Kietlen éjét szelleméletünknek.
Fölkelt a nap nyájás, szelid mosolylyal,
S az áldott fény melegen ömle szélyel...
Óh szellemébredés! óh nemzetünnep!
— Feltárja csatás kebelét a magyar
Hajlékul az égi mosolyu muzsáknak. —
Megunta a zord, rideg éjt; — a tudásnak
Fényes sugarán melegedni akar!

S a szellemébredés dicső korányán
Szent buzgalomnak alkotó keze
Beépíté hazánkat iskolákkal.
— S mely tenge addig elhagyottan, árván:
Az égi szép virány fölélede, —
S ápolva lőn meleg, hű gondozással.

kell adni, óhajtható azonban, hogy a tanítókon, jegyzőkön s papokon kívül a község értelmisége is részt vegyen a munkában, de mindig óvatosan s úgy, hogy a maguk óhajait, mint a nép indítványát s határozatait igyekezzenek érvényre juttatni és semmit se erőszakoljanak mindaddig, míg azon eszme számára a közvéleményt meg nem nyerték.

H. A népkönyvtárak alapítása.

1. A tanító mindenek előtt hasson oda, hogy, mint a törvény is rendeli, bármily csekély iskolai könyvtár legyen. Ezután a legfelsőbb osztályok növendékeinek s különösen az ismétlő iskolába járó kitünőbb tanulóknak adjon oly könyveket, melyeket szülők is hasznosan s gyönyörködve olvashatnak. Ilyenekül ajánlhatjuk a mellékelt sorozatból az 1., 10., 17., 18., 25., 30., 34. szám alatt lévőket. Ha a szülők maguk számára is kérnek olvasmányt, adja oda számukra a 4., 7., 8., 26., 38. sz. alatt lévőket, de oly feltétel alatt, hogy minden egyes darab olvasásáért egy krajcárt kell fizetniök.

2. Ha öt felnőtt egyént nyert meg már ily módon, beszélje reá őket, hogy fizessen mindegyik 20 krt s ezért rendelje meg számukra a „Képes Néplap“-ot (Franklin-társulat, egyetemutca 4. sz. Ára egész évre 2 frt). Mihelyst többen jönnek össze, hacsak 20-an vannak is, kérje fel a jegyzőt s bírót, hogy a község házában adjon olvasó-helyiséget s ehez fűtést és világítást. Ekkor rendelje meg másodsorban a „Falusi Gazda“ című gazdasági lapot (Légrádnál, nádorutca 6. sz. Egész évre 6 frt).

3. Ezen működésével kapcsolatban igyekezzék a tanító az iskolaszék által oda hatni, s egyúttal a növendékek által is terjesztetni, hogy esténként — kezdetben igen ritkán s harmad-, negyedizben már a másodsorzi sürgetést is megvárva — egyet-mást felolvasson a népnek. Ily „csalogató“ felolvasás gyanánt első sorban ajánlhatjuk a következőket:

a) Petőfi „János vitéz“-e.

b) Robinson Crusoe egy rövid népszerű felolvasása.

c) A „Természet könyvé“-ből „Az állati élet fejlődése“ című sorozat (IX. füz.), melyben a csirke kikelése van megíva, továbbá „Képzelt utazás a mindenségbe“ (16. füz.), „Az állatok őstörte“ (2. füz.) című fejezetek.

d) Jókai „A négy mázsás serfőző“ humorizálja. Aranytól „Jóka őrdöge.“

Megüdvözült! tekints le fényhonodból, —
Lásd itt a hála öröminnepét,
A szent kegyelet magas érzetét,
Amely feléd szívünkben úgy lobog, gyúl!
— A „bethleni gymnasiumnak“ ma:
Kétszázados öröminnepnapja!!

Áldott legyen az Ápoló emléke!
A „rózsató“ magas sudárba nyult,
Gazdag viránu lombja szétborult, —
S lön a vidéknek koronája, éke...

Mint élt megint egy századot keresztül
Intézetünk? miként erősödött?
Kik gondozák a Bethlenek között?
S mily adományokat vett hű kezekből? —
Klió vonásával megírva szépen,
Nézzétek ott — élettörténetében!

— Amott a másik évszázad határán
Egy feltűnő, magasztosult alak
Áll fényövezten — a felhők alatt! —
A hit érdempalástja foly le vállán...
Magasra tartja jobbkezeben im,
Intézetünk jelképes lobogóját! —
A másban építésre fogva téglát...
A hála diszfüzére fűrtin.
S halljátok őt: mint árad elragadva
Lángajkiról varázsige hatalma! —
Amelyre ős kövei Hargitánknak

Közben-közben egyes apróbb tárgyakat is fel kell olvasni, így pl. az olvasókönyvekből Jókai „Koldus gyermekét“ egy-egy cikket a lapokból, mindig magyarázatokkal kísérvé.

4. Az alakulást így lassanként előkészítvén, végre ki kell hirdetni az alakuló ülést. Ezen gyűlésre össze kell hívni az egész községet, ha kell doboltatás útján is. Óhajtható, hogy előbb az iskolából kikerült ifjuság önköltségre el a „Szózat“-ot, a falu legnépszerűbb gazdája tartson beszédet, s olvassék fel az alapszabály-tervezet, melynek mintája körülbelül a következő lehetne:

(Polyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A kertipar köréből.

Az „Udvarhelyi Híradó“ első számában látom, hogy rovat van nyitva a közgazdaságnak is, sőt e rovatban megindított cikk íróját előre is üdvözlöm, mert nem sokat találgatja, hanem egyenesen rámutat bajaink legfőbb forrására, midőn kimondja, hogy „többet kell dolgoznunk.“ Nem mondja ugyan, hogy munkátlanos vagyunk; nem tünteti fel a munkátlanság szomorú és káros következményeit úgy egyesekre, mint az egész társadalomra nézve, hanem a munkásság előnyeit hozza fel cikkljében indokul; pedig sokkal megindítóbb és számosabb példákkal találkozott volna csak kis körünkben is a munkátlanság, tétlenség káros következményeiben, mint a kitartó munkásság üdvös eredményeiben. De bármiképp indokoljon, elég az, hogy munkátlanságból eredő nyomorúságunkon kíván segíteni, midőn azt kívánja, hogy többet dolgozzunk; s ha nehéz feladata sikerül, melyszerint vizsgálódása tárgyává kívánja tenni, hogy vajjon egyes egynek hazánkban, vagy annak egyes részeiben, vagy csak vidékünkben is dolgoznak-e eleget, s vizsgálódását kiterjeszti úgy a hivatali irodákra, iskolai tantermekre stb. stb., mint a kézművesekre s napszámosokra: bizonyára vizsgálódása végén nemcsak azt fogja követelni, hogy „többet kell dolgoznunk“, hanem azt, hogy sokkal, de sokkal többet dolgozzunk.

A munkásság mezeje nagy tér, melyben az egyes munkanemek úgy állnak egymás mellett, mint ugyanazon kert elkülönített ágyásai, mindenik a benne előállítandó tárgy természete szerinti sajátos munkát kíván. Nagy tér esik hát a gazdaságrovat cikkírójának vizsgálódása körébe és én, ha úgy nem járnék, mint hivatlan vendég, teljes

S fenyő-sudári önként mozdulának...
— Ő az! kit ott dicsfényövezve látunk...
Ő az! — ki lenne más a nagy nevű
Kis Gergelyné? — A mi Nehémiásunk!
Kit nem riasztva vissza baj, terű,
Szent buzgalom nemes hevére gyúlva:
Eljött „a szent várost“ építeni újra...
— Ő az: ki — bár ellenzi Spárta végig —
Áthén dicső falát bevégzi végre; —
Ki Amphiont a lant szavával épít;
— Ki égi szikrát hoz agyag-művébe...!

Igen! Kis Gergely volt az égi küldött,
Kinek teremtő lelke építé fel
Szent hajlékát a szellemápolásnak.
S melyért nehémiási lelke küzdött:
Buzgón, kifogyhatatlan lángérellyel,
Önzéstelen viselte gyámolát csak.

És hamviból dicsően, új élettel
Az ifju phoenix — századokra kelt fel!
... Nézzétek ott, mi gúnyosan nevet
Az enyészet Daemona e felett...
— Idétlenül, erőtelen szemünk
Mélyen időbe néz, s fennérezünk,
Ha int a délibábos csávirány...
— Enyészet ül ott sárga trónusán!

Óh nemzetem! ha lelkesen hat át
E gondolat, — s fáj égetőn a kín:
Hogy láng emészti Trója szent falát

jóakarattal megyek segítségére, hogy a kertipar teréni vizsgálódás terhével fölmentsem.

Mivégre a t. szerkesztő ur engedelmével e rovatban kertiparunk ez időszerinti legkiválóbb tárgyára, a gyümölcsstenyészésre fogom figyelmeztet fordítani, közelebbről pedig e három kérdést fogom megvilágosítani: I. Van-e elég gyümölcsfánk? II. Miért kellene több gyümölcsfa? III. Miképp lehetne a bajon segíteni?

I. Van-e elég gyümölcsfánk?

Hogy valahová lehet-e, kell-e és mennyi gyümölcsfát ültetni, ezt részint az égalj (klíma), részint a talaj minősége és a tér mekkorósága határozzák meg.

A klímával legkönnyebben tisztában lehetünk, mert Udvarhelymegyének klímája általában a gyümölcsstenyészésre alkalmas, ugyannyira, hogy még a silányabb helység is, például Oláhfalva, bizonyos gyümölcsfajokat egy kis ráfordított gondnal és fáradsággal elő tudna állítani. E tekintetben tehát nincsen semmi akadály.

Ami továbbá a talaj minőségét illeti, evégre csak az irás szavait kell követnünk: „beszélj a földdel és megtanít tégedet“; mert megyénk északi és keleti részein is utazásban úgy mint vadászat-közben a vadonban, a mezőken és erdőken oly sok vadgyümölcsfát láttam, hogy lehetetlen volt nem eszmélnem az intésre, mit e fák némán hirdetnek, gyümölcsstermelésünk hiányaira. Nincsen is talán egyetlen közseg is megyénkben, melynek határterületén egy-egy vadgyümölcsfa, habár magánosan is, ne hirdetné a talaj képességét a gyümölcsfa-növelésre; magánosan, mondám, mert legtöbb helyen az emberi romboló hatalom már annyira kipszittotta, hogy csak itt-ott állong, vagy inkább roskadoz egy-egy agg példány, bús tanujaként a föld kínálkozó termőerejének, s intő jelvényeként a gyümölcsfa-tenyésztés lehetőségének.

Hogy a talaj általános képessége alól vannak szűkebb körben, például kertekben kivételek, hogy vannak igen vizenyős és köves kertrészek, ezt nem is számítom, mert amazt okszerű lecsapolás, ezt mélyen rigolozás által, tehát észszel-kézzel helyre lehet hozni.

Hátra van még a területre rámutatnom, hogy t. i. csakugyan elférne még több gyümölcsfa is kertjeinkben. Már itt a legkisebb kert tulajdonosának is szemébe merem mondani, hogy bizony több is elférne, mint mennyi gyümölcsfája van, bármily kicsiny lenne is kertje; s ha egyebütt nem, csűrös kertjének vagy udvarának szögletei-

És Máriusz sir omladékain
A nagy erények romba dült honának — —
Kéj! — vérvő szív keserve lángban árad...!

Nézd: bérceidnek napba száll sasa! —
Apáid lelke véle szárnyala...
— Tépd szét, mig ily emlékezés hevít,
Önző korodnak átkos nyögjeit...!
A bérci tölgynek satnya sarja nincsen...
Kéj! büszke lelked vágya fenn röpítsen!

Mily szent örökség, mit reád hagyának,
E hajlék itt! — végső fokán hazádnak
A fénytorony, amely kikötni hív; —
Az édes keblű dajka, mely nevelt; —
Szent hegy tövén a tiszta, szent forrás:
Istenitallal töltni szomj' kebelt...!
— S mit hű apák szereztek és hagyának:
Hálátlanul az utód dobná halálnak?!
Két század óta áldott nagyjaid
Kész szíveddel ápolák a romba-dültet. —
Jöjj, gyámolítsd az oltár lángjait,
Amely körül ők lelkesedve gyűltek!

Óh, szent jutalmu mindenek felett,
Midőn letűnt éltünkben estve lett:
Hogy emlékünk dicsfénye századok
Sötét ködön derengve átragyog, —
S nevünknek oszlopot a tisztelés
Áldó utódaink szívébe vés!

ben lehetne legalább három négyszögöl területet találni egy-egy jó faj gyümölcsfa számára. Legalább ha én megindulnék egy pár száz oltványnyal csak egy közepes nagyságú község egyik végén és ha csak a székely telkeken kezdenék is helyet keresni: minekelőtt a község más végére jutnék, mind el tudnám helyezni csemetéimet; sőt lehet olyan kert is, hol eddig ismeretlen vendég lenne egy jófajú nemes gyümölcsfa. Hát ha még a volt kiváltságos osztály tágas telkeit s kertjeit vesszük szemügyre, mennyi pusztá, üres kertet látunk! Bizony sok ilyen mellett jártam, felsóhajtván: óh, mily véték e drága helyet ily pusztán és ékeség nélkül hagyni, melyet jófajú gyümölcsfákkal berendezve, félpáradicsommá lehetne átalakítani!

De igazságos akarok lenni: vannak imitt-amott egy-egy községben kivételesen egyes gyümölcsbarátok is, kik többnyire erdőkből becsémpészett elsatnyult vadoncokba nemesített gyümölcsfákkal népesítik be szórványosan tágas kertjeiket; vannak a nép közt is, kik egy-egy oltványnyal ékesítik házaik mellékét; sőt vannak, kik egész élvezettel már rendszeresebben és fajra való tekintettel kezdik üzni a gyümölcsenyésztést; tisztelet e kevés kivételeknek! Azonban általánosságban kimondom, hogy üres tér bizony elég van csaknem minden kertben, még pedig oly mennyiségben, hogy most hamarjában nem is lehetne behozatal nélkül a csemetehiányt pótolni. Majd rámutatok a legolcsóbb s biztosabb eszközökre ez ügyben.

És most, midőn látai való, hogy megyénk klímája alkalmas, a talaj a vadgyümölcsfák tenyészésében tesz képességéről bizonyosságot, s elhelyezésre tér túlbőven van; a feltett kérdésre kimondom a feleletet, hogy nincsen elég gyümölcsfánk.

(Folyt. köv.)

Veres Ferenc,
bágyi ref. pap.**LEVELEZÉS.**

Sz. Keresztur, jan. 23.

A keresztköri népbank e hó 21-én tartotta Pálfi Dénes elnökle alatt évi nagygyűlést.

A megnyitó beszéd és a gyűlés apróbb részleteiről hallgatva, célszerűnek tartom annak lényegesebb mozzanatait és hozott határozatait felől megemlékezni.

Mult év egyik rendkívüli közgyűlésén alapszabályainkat a törvény rendelete szerint módosítottuk, megválasztottuk az intézet részére a törvényben előirt tiszti, kezelő és felügyelő személyzetet.

Elnök: Pálfi Dénes; alelnök: Bartha Miklós; jegyző: Jakabházi Béla. Igazgató: Kozma Ferenc; aligazgató: Papp Ödön; ellenőr: László József. Felügyelő bizottság elnöke: báró Gamerra Gusztáv. Bizottsági tagok: Lengyel József, Bedő Dénes, Raffaj Károly, Máthé Sándor. Választmányi tagok: helyből 12, a vidékről 8 részvényes tag.

Ezen választási aktus mellett a részvényesek érdekében és hasznára, s különösen a bank életének örök időkrei biztosítására módosítottuk alapszabályainkat.

Ezután mindenkire nézve a 10 évi kötelezettség az intézeti tagok sorába felvételénél kezdődik.

Azon tagok, kik 5 évi betett tőkéjüket és azok 6% kamatját fel akarják venni, abbéli szándékukat kijelentve, azt a 6-ik év végén kivehetik. Ezzel a tőkehalmozást kívánjuk a pénztárról elhárítani, miután jelenlegi tőkénk a forgalmi igényeket annyira kielégíti, hogy már most pár nap alatt mindenki kölcsönhöz juthat. Másfelől célunk volt ez által ezután minden év végén egy megtakarított tőkerajt bocsátani a részvényesek rendelkezésére.

A kölcsön-törlesztésnél is a részvényesek könnyebbségére módosítottunk. A kölcsön 4 hónapra adatik ugyan, de ennek telével, ha az adós tartozása harmadát kifizette, joga van a más két harmadot további 4 hónapra megtartani, s ennek

telével, ha a második harmadot lefizette, a harmadik harmadot a harmadik 4 hónap-, s így egész évre megtartani egy ugyanazon kötvényre. Ezen módozat előnye kiszámíthatatlanok. Ennek köszöni társulatunk, hogy míg kezdetben a földműves osztály a részvételtől vonakodott, most részvényeseink több mint $\frac{3}{5}$ -e azokból áll.

Megtörténik nálunk az, minthogy nem egy esetben meg is történt, hogy az életrevaló székely gazda kölcsönvett száz forintját a részletfizetés idejéig marhavásárban vagy más vállalataiban oly ügyesen forgatja, hogy a részletfizetés a nyereségből kitelik, s év végén kölcsönvett 100 forintja tulajdona marad, s még amellet házi betétei által is szaporodik vagyona.

Ezek előre bocsátása után rátérek nagygyűlésünkre.

Igazgató Kozma Ferenc jelentésében tüzetesen s terjedelmesen előadja a letelt forgalmi év történetét, melyből kitűnik, hogy 1875. végétől 1876. végéig a részvényes tagok száma 307-ről 490-re emelkedett. Tehát 183-mal szaporodott. Azonban részint elhalt, részint a körből eltávozott, részint alapszabályaink értelmében kielégített, vagy tagságukat elvesztett 59 egyén levonásával az év végén tényleges tagok száma 431. Valóságos szaporulat 124.

20—200 frtos kölcsönben részesült 383 tag.

A részvényesek vagyona, a betételek és azok 6% kamatai 11,755 frt 85 kr. 1875-ben volt 6931 frt 51 kr. Tőkegyarapodás egy év alatt: 4819 frt 34 kr.

Az egész év forgalmi tőkeösszege 12,458 frt 14 kr, melylyel az évi forgalom 19,999 frt 92 krt tett.

Tartalékalap: 154 frt és 10%.

Ezen előterjesztés után a felügyelő bizottság előadója tette meg jelentését a megejtett számvizsgálat eredményéről.

Miután beható vizsgálata alá vették a törskönyvek, jegyzőkönyvek, napi biztosok jegyzetei, a bank tartozása részvényeseivel szemben a meglevő átvizsgált kötvények által fedeztetett. Mindezek csekély alaki hibák leszámításával rendben találhatván, ajánlja a felügyelő bizottság az igazgatósági tagok számadás alóli felmentését, a fennhagyandók fennhagyásával.

Emellett, mert a bank részben a kölcsön kamatainak 2% többlete, az 1 frtig nem kamatozó apró tőkék után befolyt kamat, késedelmi kamatok, elárusított könyvecskék, kötvénydíjak sat. után maradt a banknak tiszta évi nyeresége 799 frt 85 kr, ennek hováfordítása és az ügykezelés könnyítése érdekében az alábbi javaslatokat tette:

1. Ezután a kötvények kiállítása bizassék egyedül az igazgatóra.

2. Hogy az igazgató evidenciában lehessen a választmány által megszavazott kölcsönösszeg és kezesek felől, a választmány kölcsönt megszavazó és kezes elfogadó jegyzéke szerkesztessék két példányban. Egy az igazgató, másik a pénztárnok és ellenőr használatára.

3. A részvényesek szaporodása miatt a hivatalos idő hosszabbtassék meg, a munkafelosztás által a kezelés könnyítettessék. A hivatalos nap maradjon szombat, de ezután délután is tartassék hivatalos óra. Dél előtt a betételek csak, délután a törlesztő fizetések és kölcsönadások kezeltesse-nek. Napi biztos díj 50 krról emeltessék 80 krra.

4. Az iroda-helyiség már nem felel meg a forgalom nagyságának. Utasítsassék az igazgatóság a cél- és viszonyainknak megfelelő helyiség eszközökre.

5. Vásároltassék egy Wertheim-szekrény részben a lefolyt, részben a folyó évi nyereség számájára.

6. Alapszabályaink nyomassanak ki 1000 példányban s osztassanak ki a tagok között és a vidéken ingyen.

7. A 799 frt 85 krból fordítsassék:

- a) Wertheim-szekrényre . . . 150 frt — kr.
b) Alapszabályaink nyomására 40 „ 53 „

- c) A szolga díjaztassék . . . 20 frt — kr.
d) A szegény tanulókat ruhával segélyző helyb, nőtársulat 10 „ — „
e) Igazgató, ellenőr és pénztárnok díjazására . . . 500 „ — „
f) Csatoitassék a tartaléktőkéhez a köteles . . . 79 „ 32 „

Összesen: 799 „ 85 „

Ezen javaslatok általában úgy mint a részletekben elfogadtatván, az igazgatóság utasított azok fogantatására.

Végül elhatározatott, hogy a bank irodája cégtáblával jelöltessék meg.

Ime! rövid néhány évi kitartás, ügyszeretet, egy kis időfeláldozás mit tud teremteni jóakarattal a társulás terén. Nem tekintjük itt annyira az anyagi, mint az erkölcsi azon hasznot, mely által népünket lassacsán hozzászoktatjuk a takarékoság, pontosság és társulás eszméjét sajátjává tenni.

Sokat lehetne még írnom, de ily esetben legcélesebben szólnak a számok. L.

A „Petőfi-emlékegyelet“ évi közgyűlése.

Fehéregyháza, jan. 30.

A „Petőfi-emlékegyelet“ — melynek célja: a fehéregyházi határon elesett nagy költő Petőfi Sándor nevére siremléket állítani — folyó hó 28-án gyűlést tartott egyleti elnök gróf Haller Ferenc meghívása folytán. Az egylet tagjai szép számmal gyűltek össze s a tanácskozás folyama alatt kiűnt, miszerint az egylet a tagoknak ily meleg érdeklődése mellett, nem áll már nagyon messze a cél megvalósításától.

Az egylet vagyoni állásáról adott jelentés szerint a takarékpénztárilag kezelt összeg 1877. január első napján már 1873 frt 73 kr volt. A még be nem gyűlt összeg, mely jelenleg még egyesek kezelése alatt áll és amelynek befolyása a legnagyobb bizonyossággal remélhető, 350 frt körül áll; miután ezen összegre nézve is oly intézkedés történt, hogy azok mihamarább takarékpénztárba fognak helyezettetni: egyletünk egy pár hét múlva mintegy 2200 frt kamatozó tőke birtokában lesz s így már most elérkezettnek látta az időt némi előintézkedéseket tenni a kitűzött cél megvalósítása végett. Ilyen intézkedésnek számíthatjuk azon határozatot, melynélfogva egy bizottság választott gróf Haller Ferenc elnökle alatt Bartha Miklós, Mihály Lajos, Kozma Ferenc és Szaboszlai Károly urakból oly megbízással, miszerint tegyenek lépéseket azon helynek megállapítására, ahol Petőfi Sándor hamvai a legnagyobb valószínűséggel nyugszanak; mivel egyletünk a megszerzendő sírkövet épen azon helyre óhajtaná felállítani.

Gróf Haller Ferenc még ezelőtt egy pár évvel készített volt egy siremlékkö-tervet; most ez a terv is átadatott a megválasztott bizottságnak azon utasítás mellett, miszerint tegyék magukat érintkezésbe szakértőkkel s szakértői vélemény alapján állapítsák meg, hogy vajjon azon tervrajz alkalmas lenne-e a kivitelre? s ha igen, mennyibe kerülne megkészítése? ha pedig nem, azon esetben gondoskodjanak alkalmas tervrajz megszerzéséről s működésük eredményéről tegyenek véleményes jelentést a legközelebbi közgyűlésen, hogy így egyletünk a legrövidebb idő alatt legyen tájékozva az iránt, hogy mennyi azon összeg, amely még ezután egy vagy más úton, de okvetetlen beszerzendő.

Pénztárnoknak megválasztott Bakon József ügyvéd ur, kinek a takarékpénztári könyvecske megőrzés végett átadatott, a még künnlevő pénzek összeszedésével és a pénztárnok ur kezére adásával Bartha Miklós és Kozma Ferenc urak bizatván meg, kiknek az e célra szükséges okmányok az egylet irományai közül kiadatni határozattak.

Tárgyalás alá került még K. Papp Miklós-nak, mint a Petőfi-társaság által kinevezett szakbizottság elnökének, egyleti elnök gr. Haller F-

hez intézett levele, melyben felhív, „hogy egy-letünk tenné át az egész emlékügyet azon bizottság kezébe“, s ez esetben hajlandó lenne kebelünkbe egy tagot szakbizottsági tagul elfogadni.

Egyletünk már kétezer forintnál nagyobb összeget gyűjtve össze önjárásán a sarkó felállítására, most, amidőn oly közel érzi már magát kitűzött céljához, semmiesetre sem hajlandó ezen ügyet kezéből kiadni, annyival inkább nem, mert azon szakbizottság terveit nem is ismeri. Azon bizottság még ezután akarja meghatározni a sarkó felállításának helyét, idejét és módját és így egyletünk még csak az iránt sincs biztosítva, vajjon hosszas idő alatt és fáradságos utánjárás által szerzett pénze az általa már előre kitűzött célra fog-e fordíthatni? Ezen indokokból az említett levél óhajta nem fogadtathatott el, ami különben nagyon természetes is, mert az nem lett volna egyéb, mint egyletünknek valóságos feloszlása. Mindazonáltal egyletünk kijelenti, hogy valamint bárhonnán jövő segínyt és jóakaratu tanácsot örömmel fogad: úgy a Petőfi-társaság bizottságával is örömet teszi magát érintkezésbe s kész azzal esetről esetre tárgyalásba bocsátkozni, ha az eleve kitűzött céljaival nem ellenkezik. Az érintkezésnél meghatalmazott képviselőjéül a gr. Haller Ferenc elnöktele alatt kiküldött bizottságot kéri tekinteni.

A további gyűjtések eszközzése az egyleti tagok által kilátásba helyeztetvén, reményünk van, miszerint a sarkó egy év alatt már rendeltetése helyén felállítva lesz. *Balás Imre.*

KÜLÖNFÉLÉK.

— Képviselőházunk a miniszterek Bécsbe menetele miatt szünetel ugyan, de osztályai, szakbizottságai dolgoznak.

— A magyar tud. akadémia jan. 28-án fényes eredményrel tartotta meg a Deák Ferenc emlékünnepelet.

— A magyar történelmi társulat febr. 1-én tartott közgyűlésében néhai gr. Mikó Imre fölött emlékbeszédet b. Kemény Gábor tartott.

— A székely közmívelődési és közigazgatási egylet Budapesten székelt választmányának az erdtörvényre vonatkozó s a képviselőházhoz már be is nyújtott kérvényét közelebről lapunk is közleni fogja.

* A Budapesten alakulóban levő paedagogiai társaság januárhó 6-án tartott gyűlésén az alapszabálytervezet megvitatása volt a gyűlés fő tárgya. Ezen tervezet szerint a társaság a természettudományi társaság mintájára szervezkedik; célja a nevelés-tudományt előadások s irodalmi eszközök segítségével népszerűsíteni, a nemzeti nevelés fejlődését előmozdítani, pályakérdéseket kitűzni s paedagogiai könyvkiadóvállalatot léptetni életbe. A társaság szervezetében kiemelendő, hogy a tisztviselőkn kívül 30 helybeli választmányi tagot választ, a jelesebb vidéki szakférfiakat választmányi tag címmel s joggal tiszteli meg. A tisztviselő s választmány 3 évre választatnak, az utóbbiak közül azonban egy harmad évről évre újból választatnak. A társaság kezdetben csak évkönyvet ad ki, de ha tagjainak száma az 500-at meghaladja, a könyvkiadóvállalatot is megindítja, később megállapítandó föltételek mellett. A tagsági díj 3 frt, s tag lehet nemi különbség nélkül bármely tanférő vagy tanügybarát. Az alapszabályok fölterjesztésével elnök és jegyző bizattak meg, meghatalmaztatván, hogy addig is aláírást gyűjtsenek s az alapszabályok megerősítése után a társaság végleges alakulása végett a közgyűlést lapok útján egybehívják.

— A Konstantinápolyba járt magyar ifjusági küldöttségre vonatkozólag a következő sürgönyt közlik a lapok:

Pétra, jan. 27. A magyar ifjak küldöttsége szerdán d. u. indult ki Bujukderéből Várna felé.

A gőzösnek éjjel vissza kellett térnie a Bosphorusról, mivel a hajón kabintűz ütött ki. Csütörtökön reggel a hajó újból elindult, utközben azonban borzasztó vihar érte utól. Éjjelig azonban sikerült Várna közelébe eljutni, a kikötőbe azonban lehetetlen volt a bemenetel, s a gőzös a rettentő orkán által hanyatva, kénytelen volt Konstantinápolyba visszaindulni.

Délután már a hajó szénkészlete fogyatékán volt, úgy, hogy azt hittük, ha estig kikötőbe nem jutunk, mindnyáján elvesztünk. Az árbockosárban ülő matróz délután 4 órakor pillantotta meg a szárazföldet. A menekülés a csodával volt határos, mivel a hajó az utolsó köszénnel épen csakhogy a Bosphorus torkolatáig elbirt jutni. A városban nagy örömmel fogadták megmenekülésünket; az udvar és a magas porta gratuláltak. Ma reggel érkezünk meg Konstantinápolyba, az elutazás azonban csak a legközelebbi Lloyd-gőzossal lesz lehetséges. (Aláírva: a küldöttség.)

* A „Kelet“ írja: Főt. Ferenc József unitárius püspök ő méltósága tegnap (vasárnap) d. e. 11 órakor tette le az ő felsége iránti hódolati esküt, mint a magyar unitárius egyház tavaly választott püspöke, az udvarhelymegyei főispán s egyuttal egyik unitárius egyházi főgondnok Daniel Gábor, mint királyi biztos kezébe. Az ünnepélyen, mely a főiskola nagytermében tartott az egyházi képviselő-tanács nyilvános ülésében, nagy közönség jelent meg mind az unitárius egyház hizei, mind városunk más felekezeti lakosai közül, úgy, hogy a nagyterem zsufolásig megtölt. A kir. biztos hosszabb beszéddel nyitotta meg az ünnepélyt s a püspököt az eskü letételére felszólítván s azt az új püspök ur letévén, nagyszabású beszédben fejtegette az ünnepélyes aktus jelentőségét. Erre a képviselő-tanács nevében Derzsi J. főjegyzői helyettes üdvözölte az egyház új főpásztorát. Az esküvétel utáni ünnepélyt a püspök ur vendégszerető házában rendezett ebéd zárta be, melyre mintegy 80 vendég volt hivatalos az egyház és városunk notabilitásai közül; természetesen a lakomát elmés toasztok egész légiója fűszerezte.

— A helybeli jótékony nőegyesület január 29-én megtartotta ez évben harmadik fillérestélyét, illy renddel:

A sorrend felolvasása előtt az ev. ref. kollegiumi ifjusági zenekar játszott egy nyitányt „Rigoletto“ című dalműből Verditől.

1. „Zsidó, zsidó, rongyos zsidó“, csárdás, előadta az említett zenekar. 2. „Unalomból“, beszély, Balázs Sándortól, felolvasta Szabady Ferencné. 3. Tolvaly Zsigmond felolvasta a „Tisztelt kötőtársasághoz“ irt saját munkáját. 4. „Gondüző“, gyorspolka, előadta az említett zenekar. 5. „Amit mindenki tudhat“, felolvasta Gönci Lajos. 6. „Pázmán lovag“, Arany Jánostól, szavalta Csia Károly. 7. „Hajnalan“, induló, Fahrbahtól, előadta az említett ifjusági zenekar.

Voltak 170-en, gyűlt 6 frt 63 kr. Sz.-Udvarhely, 1877. jan. 31. Zajzon Ferencné, egyli jegyző.

* Az „Erdélyi Gazda“ 4-ik száma a következő érdekes és változatos tartalommal jelent meg:

Gazdasági állapotaink eredete. — A Mezőség befásítása és az erdtörvényjavaslatban tervezett erdfelügyelők. — A komposzt trágya. — Mit csinál a phyloxera? — Beszélgetés a tyukok tojási képességéről. — Sója-bab, mint új gazdasági növény. — Lentermelésünk érdekében. — Egyleti mozgalmak: Vél. ülés 1877. január 20-án. — Felhívás és kérelem hazai szőlőszetünk és boraszatunk érdekében. — Piaci árok. — Hirdetések. Előfizethetni Kolozsvárt, a kiadó-hivatalnál, félfévre 2, egész évre 4 frttal.

— A helybeli önkéntes tűzoltó-egylet parancsnoksága, amint értesülünk, szervezési munkálatait egész erélyvel folytatja. Eddigél a felszerelések előállítására szükségesnek bizonyult pénzüsszeg volt a legnagyobb akadály, mely a költségterv szerint mintegy 4—5000 frtra rug; azonban sikerült a parancsnokságnak oly vállalkozóval lépni érintkezésbe, aki hajlandó három évi tartamra a

mondott összeget részletekben is elfogadni. Az eddigi ajánlatok 2200 frtot képviselnek s így remény van hozzá, ha az egylet áldásos működésével a közönség közelebről megismerkedik, hogy a hát-ralevő összeg beszerzése nem fog nagy akadályokba ütközni. Már is a minta-tűzoltószerkesztők egy része megérkezett, melyek alapján a helybeli iparosok a szükségletet ki fogják állítani. Örvendünk, hogy a parancsnokság ez által iparosainknak is keresetet nyújt, míg másfelől törekedett a szükséges szerkesztők olcsó kiállítására.

— Előleges értesítés műkedvelő-előadásokról. Sz.-Udvarhelytt egy műkedvelő-társaság alakult, mely elhatározta, hogy a bojtón három szineladást fog rendezni s az azokból befolyó jövedelem harmadrészét a Sz.-Udvarhely városában megalakult „tűzoltó-egylet“ javára adja; a jövedelem többi része a ref. kollegiumi zenekar és önképző-kör javára fordíttatik. A rendező bizottság már tizenkét nőt nyert meg az előadásokra. A három, egymásután 3—4 napi időközben tartandó előadásra bérletet nyitunk: elsőrendű ülőhelyre 2 o. é. frt. és másodrendűre 1 frt 50 kr-ával; elsőrendű személyjegy 80 kr, másodrendű 60 kr fog lenni. Addig is, míg a jegyeket kibocsáthatnók, bérletre előjegyzéseket eszközölhetni ifj. Kovács Domokos urnál, a székelyegyleti első takarékpénztár pénztárnokánál (lakása Bethlen-utca). A rendező bizottság.

— A sz.-udvarhelyi zálogkölcsonintézet és betéti pénztár 1876-ik évi mérlege:

A) Pénztári forgalom	83970 frt 63 kr.
B) Üzletforgalom	71653 frt 39 kr:
a) vagyoni állomány	27213 frt 59 kr,
b) teher-rovat	25506 frt 84 kr,
c) nyeresemény	1706 frt 75 kr.
C) Nyeresemény-kimutatás:	
a) egész évi jövedelem	5664 frt 26 kr,
b) veszteség	3912 frt 82 kr,
c) korábbi évekből tartalék	297 frt 96 kr,
d) 1876-ik évi tartalék	720 frt 10 kr,
e) osztalékul maradt összeg	1031 frt 34 kr,

mely összegből esik egy-egy részvényesre 8 % osztalékul. Sz.-Udvarhelytt, 1876. december 31. A zálogkölcsonintézet és betéti pénztár igazgatóságától. Gyarmathy Ferenc, igazgató.

— Az udvarhelyi evang. reform. egyházmegye egyik községe Küsmöd jan. 26-án papnak választotta Péter Elekot, az udvarhelyi kollegium egyik köztanítóját. Alapos reményünk van, hogy az újonnan választott t. ur, valamint köztanítói pályáján alapos készütségű, lelkiismeretes és eredményes munkásnak bizonyult, a lelkipásztori teendőkben is helyén fog állani. Adja Isten!

Piaci árok

a sz.-udvarhelyi hetivásáron, 1877. január 30-ikán.

Tisztabúza	egy hektoliter	9 frt — kr.
Elegybúza	" "	7 " — "
Rozs	" "	6 " — "
Zab	" "	2 " 50 "
Törökbúza	" "	4 " 50 "
Pityóka	" "	3 " 30 "
Széna kötetlen	egy métermázsza	2 " 50 "
Alomszalma	" "	" 40 "
Tűzifa	egy köbméter	2 " — "
Marhahús	egy kilogramm	— " 32 "
Sertéshús	" "	— " 44 "
Szalonna	" "	— " 60 "
Hájszir	egy liter	— " 80 "

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Szakács Mózes.

HIRDETÉS.

A sz.-udvarhelyi zálogkölcsonintézet és betéti pénztárnak Sz.-Udvarhelytt az intézet irodájában tartandó közgyűlése határnap-jánul 1877-ik év február 12-én d. u. 2 óra tüzetik ki, mikor is a részvényesek részvényeiket az igazgatóságnak bemutatni kötelesek.

T á r g y:

1. Az évi számadás és mérleg megvizsgálása.
2. A nyereség felosztása.
3. Az igazgatóság által a titkár részére kitult évi 200 frt fizetés elfogadása.
4. A felügyelő bizottság tagjainak megválasztása.
5. A ker. törvény alapján felmerülhető indítványok tárgyalása.

Sz.-Udvarhelytt, 1877. januárhó 31-én.

A zálogkölcsonintézet és betéti pénztár igazgatósága.

GYARMATHY FERENC,